

SZERKESZTŐ
SZOKOLY VIKTOR,
(Dohányutca 1. szám.)

Megjelenik minden csütörtökön, sokféle képpel ellátva.
Előfizetési ár: Egész évre 6 forint; félévre 3 forint; negyedévre 1.50 kr.
Előfizethető minden postahivatalnál és könyvárusnál.
Hirdetések díja: 1 hasábos petit sor 7 uj. kr.

KIADÓ TULAJDONOS
az „ATHENAEUM,”
(Barátoktere 7. szám.)

H i r d e t é s.

Az „ATHENAEUM” kiadványai

(Pesten, barátok-tere 7. sz. a.):

mely nála és minden hiteles könyvárusnál kapható:

Hazai és külföldi vadászrajzok. Kiadta Bérczy Károly. Egy körajzzal s kilencz fametszettel. Ára 3 forint.

Tartalom: Előszó. — Ujfalu Sándor. (Élet és jellemrajz.) Vadászrajzok. Havas Sándortól: (I. A. Nyír- és a Rőtök. II. Beszterce. III. A Bika. IV. A Sárrét.) Afrikai vadászatok: (I. Szencz vadászat Algír Saharáján. (Rajzzal.) II. A darvak téli tanyája III. Jules Gerar t utabb levelei IV. Párdusz adászat Gorillavadászat.) Két rajz: I. — Egy öreg szonkavadász elményei. — Egy róka eml kirati (Rajzzal.) közli Bérczy Károly. — Vázlatok sáharai vadászeletemből. Gróf Ferenc Károlytól. — Grandley Berkeley vadászása az amerikai prairie-kben. (Két rajzzal.) — Erdélyi vadászatok és vadak (Nagyobb munka töredékei) Ujfalu Sándortól. — Vadászrajzok: (I. A Rábaköz. Chercel Kálmántól. II. Vadászat az alföldi havasonkon. Gróf Ch. nek R. doltól. III. A sz. margitai puszta Gulácsy Dorottól. IV. Vadászrész. Procopius Zsigmondtól. V. Bélyáncs Tisza Károlytól VI. Fokavadászat. B. Simonyi Lajostól és gróf Choteck Rudolftól. VII. Szarvas-ésérlet azet skóciában. (Rajzzal.) — Szarvas, szarj, sas. B. Ozezy B.ától: I. Vadászrajz a fehér kárpátokból. (Két rajzzal.) II. Zorgavadászat. III. A barna keselyű.

JÓKAI MÓR: „A szerelem bolondjai.” E regény talán a legnagyobb sensatiót kelte a kedvelt regényíró minden eddig megjelent művei közt. Cselekvénye a legújabb mult politikai világban, az ugynevezett provisoriumban játszódik. A nélkül, hogy személyeket festene, ismerősök előttünk mind ezen alakok: a méltóságos úrtól — ki mindenféle kormány alatt méltóságost játszik, az élelmes bankárok s a divathölgyön át egész a circus bohóczáig; ugy-

szintén a nádaly természetű állambíva alnokoktól a nemes szívű katonáig. — Társadalom politikai korrajz a mű, mely e tekinteten mintegy folytatása a külföldön is oly nagy érdekeltséggel fogadott „Uj földesurnak,” s előre is örülünk a kedvező fogadtatásnak, melyet e mű mind a szomszéd német, mind a távolabbi angol irodalomban is szerez. — A négy kötetnek ára 4 forint.

Pitaval, világhírű bűnesetek tára I. és II. kötet. A legérdekesebbek kiválogatásával. Mind-egyik kötet 320 lapra terjed s kötetenkint 1 forint 50 kr. Jelen vállalat világhírű bűnesetek szel-lemud előadással és történeti hűséggel írt elbeszéléseit tartalmazza s nem csak a közönségnek szolgál érdekfeszítő olvasmányul, de a bírónak, jogásznak és lélektuvárnak tanulságos adatokat szolgáltat embriismeretéhez.

A „Jogtudományi Közlöny” czimű szaklap következősen emlékezik meg e vállalatról:

Alig szükséges említenünk azok előtt, kik a kökedveségü eredeti Pitaval ismerik, hogy örömmel üdvööljük a gyűjtemény igen érdekes részeinek ezen megmagyarosítását, s obíjnyuk annak a kedvező siker által folytatását, mert az nemcsak rdekeztető s mulajató olvasmány, hanem a jogásznak és lélektuvárnak a bírónak emberismeretét a magasabb képességét fejti és nevelő, mert psychologiai tekintetben igen tanulságos adatokat szolgáltató vállalat.

Cikkek: „Hazánk egynehány középkori műemléke:“
II. A löseai kath. templom és Thurzó János síremléke. *Myskovszky Viktor*tól. — „Szobámban.“ *Szemere Miklóstól*. — „A holt kéz.“ *Beszély (Vége.) P. J.*től. — „Egy menyasszony hozománya a XVII-ik században.“ *P. Szathmáry Károlytól*. — „A csokoládé.“ *Dr. Wiener S-től*. — „A betlehem-járók.“ *Sipos Somától*. — „Egy hét története.“ *Vadnay Károlytól*. — „Vegyes közlemények.“

Képek: A löseai kath. templom. (Myskovszky V. rajza.) -- Thurzó János síremléke. (Myskovszky V. rajza.) — „Mátyás atyja kezét a herceg lábai elé helyezte.“ („A holt kéz“ e. beszélyünkhöz.) -- Jel-lemképek. Különböző nemzetiségű püspökök a római zsinaton.

Irodalom.

— (A „*Corvina*,” népies olvasmányokat terjesztő társulat) kiadásában megjelent k:

1. „*Nemzeti színházi képcsarnok* ;“ színészeti jellemrajzok Szilgietti Eddétől; ára 50 kr.

2. „*Közhasznú ismeretek*,” Hededi S., Vadnai K., Kodolányi A. és Kunszigitól. Ára 12 kr.

3. „*Sárréti dalkönyvecske*.” Összegyűjtötte Kunsági. Ára 10 kr.

4. „*Hernád doktor pa'ikája*.” Ára 10 kr.

Ujdonosságok.

* (A *festészeti pályázatnak*), melyet a kormány tűzött ki, igen szép az eredménye. Történelmi tárgyakat ábrázoló vázlatokra van kitűzve 100, és 50—50 darab aranyból álló hármas jutalom. A jutalmat nyert művek közül aztán a kormány — külön alku alapján — nagyban való kivételre rendel meg a művésznél, a nemzeti muzeum számára. Összesen nyolc pályamű érkezett. Thán Mórtól: „Kun László, a marchfeldi esata után az elesett Ottokár fiát a többi foglyokkal együtt átadja Habsburgi Rudolfnak;“ Székely Bertalantól kettő van: „V. László Cilleyvel“ és „A halálosan beteg Thököly István árvai főispán, 13 éves Imre fiát megmenteti Vay és Beresényi kíséretében, a Heister által ostromolt Árva várából;“ Madarász Viktoról: „Bethlen Gábor tudósai közt;“ ugyanezt a tárgyat vázolta (még pedig nem közönséges tehetőségre mutatón) a Münchenben tanuló Dósa Géza; Beczur Gyulától: „Szt. István megkereszteltetése;“ ugyane tárgy van kiállítva Orlai Somától is; Löschinger Zsigától pedig: „Szt. István fogadalma lovaggy avatásakor,“ mely igen gyöngye és kezdetleges vázlat. Székely „V. László“-ja nemcsak vázlatban, hanem teljes kivitelben is ki van állítva. A pályaművek a nemzeti muzeum képcsarnokában láthatók még néhány hétig, s ekkor egy jurij fogja odaitélni a jutalmakat. Ez nem lesz könnyű feladat, mert Székely „V. László“-ja, Madarász V. és Beczur festményei hatalmas versenytársak az első díjért. Mitértők egyhangu véleménye szerint e három művet illetik meg a jutalmak, s valóban mindhárom oly szép mű, hogy e pályázat a műértő körökben a legkedvezőbb benyomást tette.

— (*Magyar iparcikk megrendelés. Indiából.*) Hazai iparunk érdekében nem lesz fölösleges a tisztelt olvasó-közönséggel tudatni, miszerint Bombayból (Kelet-India) Zahn F. György ur jóhírű zlatnói üvegyárában Nógrád megyében, a hatalmas Maharadschah herceg részére (Guicovar Barodában) egy kristály üveg-pálcá azon hozzátevésével rendeltetett meg, hogy ha az tetszést nyerend,

azon esetben a makarpura-i palotájának földiszitására szükségeltet üveggelkéket szintén említett gyárból fedezze. A pálcá, mely szépen sikerült, még e hó folytán fog rendeltetési helyére küldetni.

— (*Költőink nesztorának, Szemere Miklósának*) mai számunkban levő kedélyesség- és képekben gazdag költeményére felhívjuk olvasóink figyelmét.

— (*Hibaignizálás.*) Mult számunkban, Myskovszky Viktor ur cikkében egy csunya fordítási hiba jön elő. Csetneki István egyszersemind Kondornak nevezetvé, a latin Condort fordító ur tulajdonnévnek vévő. Igen rösteljük, hogy a revízió alkalmával e hiba szerkesztői szemünket kikerülte s bocsánatot kértünk értelmes olvasóinktól a közlő ur nevében is, ki igen ügyes régész, nagyon jó rajzoló, de — mint látszik — gyöngébb latin.

* (*Zajzoninak síremléket*) fognak állítani a brassói temetőben, s e célra már meg is alakult a bizottság, melynek élén — mint halljuk — Trauschenfels Emil képviselő áll, elnöke pedig Bitai Sándor. E bizottság gyűjtőleveket bocsátott ki s Brassóban és környékén már buzgólkodik, hogy a korán elhunyt fiatal költő nyughelyét díszes emlékek jelölhesse.

* (*A volt nappolyi király.*) II. Ferenc Rómából a bécsi udvar látogatására néhány napra Bécsbe ment, onnan pedig lerándult Pestre, hova a gőzhajóval érkezett. A királyt a gőzhajói állomáson gr. Andrássy miniszterelnök várta, s a volt király a gróf fogatján kocsizott fel Budára, hol a kir. várakban szállt meg. Másnap a király, két szárnysegéde kíséretében, több pesti közintézetet tekintett meg, köztük az akadémiá palotáját is. Az akadémiában Hunfalvy Pál fogadta a királyt, megmutatta a termeket s nevezetesen a könyvtárt. Megszemlélte a király az e hó 12-diki lövésnyit is. II. Ferenc később az „Angol királynő“ szállodában lakott, miután több szállodában nem kaphatott lakást, s itt is csak egy utcai s két kis

HAZÁNK S A KÜLFÖLD.

Ismeretterjesztő, szépirodalmi és társaséleti illusztrált hetilap.

20. szám.

Pest, 1870. Május 19.

VI. évfolyam.

Hazánk egynéhány középkori műemléke.

— *Miskovszky Viktortól.* —

II. A lőcsei kath. templom és Thurzó János síremléke.

Hazánk északi részének még meglévő közép- | nemes arányai miatt kiváló helyet foglal; a műba-

A lőcsei kath. templom. (Miskovszky Viktor rajza.)

kori műemlékei közt a lőcsei sz. Jakabhoz címzett plébánia templom, műrégiségi szabályos alakja s | rát és régiségbúvár figyelmét a templom régi faragványok- és festményekben gazdag kiállítása

nem kis mértékben veszi igénybe, azok közt elég csak a nagyszerű arányokkal bíró gót főoltárt említenem, mely kivitelre nézve nemcsak hazánkban ritkítja párját, hanem a külföldön is csak a híres németországi blaubeurni oltárral hasonlítható össze. Valóban büszkék lehetünk ily műkincre!

Ezen templom nevezetes régiségeiről több ízben a külföldi régészeti művek is tesznek dícséretes említést, s valóban meg is érdemlik a tüzetes régészeti leírást, annál is inkább, mivel hazánkban — a kassai és bártfai híres gót templomokon kívül — csak kevés templom bír ily nagybecsű ritka műkinceseket felmutatni. Én itt, tér szűke miatt, csak a lényegesebb és nevezetesebb régiségeket ismertetem meg.

Egy régi jegyzőkönyv a templom építési idejét 1200-ba helyezi, s nem lehetetlen, hogy ezen időtájt a város jelen helyén egy telepítvény már létezett, melyet a tatárjárás — hazánk több városával együtt — elpusztított; azonban biztos hagyomány következtében feltehető, hogy e város a XIII-dik század második felében épült. Ezen templom stylje az átmeneti korszakba esik, tehát 1300 körül épülhetett, midőn a letelepült szászok itt már nagyobb községet képeztek. A templom három egyenlő magasságú hajóval bír, e szerint az ugynevezett *csarnoktemplomok* (Hallenkirchen) közé sorolandó; belsejét szép merművekkel díszített gót ablakok világítják meg, melyek legtöbbszörre e templom déli és keleti oldalán vannak elhelyezve. Ezen templom északkeleti oldalát ábrázolja képiünk; hegyes csúcsban végződő nyolc oldalú tornya mintegy 38 öl magassággal bír, s csak az ötvenes években készült el; felső részén a gót ablakokkal ellátott galleriából a városra és fölötte regényes vidékére meglepő szép kilátás nyílik; a panorámát keletről az utolsó szabadságharcból híres Branyiszko hegye, nyugot felé pedig a központi Kárpátok hólepte, égbe meredező csúcsai fogják be.

Lássuk most a templom belsejében lévő műkinceseket. Első helyen áll mindenesetre — a már említett — páratlan kivitelű gót főoltár, mely mintegy 60 lábnyi magasságával egészen a szentély boltozatját érinti; szekrényének belseje három természetfölötti nagyságu, remek faragású alakot tartalmaz, nevezetesen a közepen sz. Máriát, mint isten anyját, egyik kezében a gyermek Jézust, a másikban — mint a mennyek királynéja — kormánypálcát tartva; jobbra sz. Jakab zarándoknak, a templom védszentjének, s balra sz. János evangélistának sikerült szobrai láthatók. Az oltár-

szekrény két szárnya aranyozott féldomborművekkel — melyek sz. Jakab életére vonatkoznak — van díszítve. Az oltár felső részét — ugynevezett rakoványt — pyramis-alakban fölfelé törekedő karesu oszlopcskák és számtalan tornyocskák tömege képezi, hol mennyezetek alatt finom faragású szobrocskák foglalnak helyet; általában véve ezen oltár arányai is igen nemesek és szépek, s az egész mű benyomása nagyszerű. Ezen oltár Veit Stuvsz, a híres krakkói szobrász által a XV-dik század második felében készítettet. A templom többi mellékoltárai szintén műbecsesel bírnak, s a templom oszlopai és falazata mellett állanak, s gót izléstűek.

Megemlítendő a XVII. század első feléből származó, hazánkban a legnagyobb és legdíszesebb orgonamű, számos nagyméretű sippjaival, és nyolc fuvó-művel; ezen nagyszerű orgona 1615-dik évben Hummel János, krakkói orgonamester által 2500 lengyel forintért — a mi akkoriban tetemes pénzüsszeget képviselt! — készítettet; az orgona szekrényének architektúrája és díszítőművei pompás és tiszta renaissance ízlésben Hertel András, szintén krakkói polgár és asztalosmester által készültek. Ezen kollosszalís mű a templom főhajójának északi oldalfalán szabadon függ, legalább függött, midőn én még 1866-dik évben láttam, mivel mint közelébb értesültem, ezen orgona a főhajó nyugati részén lévő karzatra vitetett volna át, s hogy mily benyomást gyakorol mostani helyzetében? azt nem tudom, mert nem láttam; de alig hiszem, hogy célszerűbben volna elhelyezve most, mint azelőtt; az orgona külseje egyszerű sötétbarna, természetes faszínű, bemázolva nem lévén, ezen öszhangzó színezete miatt szép.

Ezen templom mesterileg faragott XV-dik századbeli egyházi székein, keresztelő medencéjén s falfestményein kívül érdekesek még a keresztelő kápolnában levő Thurzó-család egynéhány kiváló tagjának sirlapjai. Gyönyörű fegyverzetű, páncélos alakok láthatók itt vörös márványból mesterileg kifaragva, nevezetesen Thurzó János († 1508.), Thurzó Kristóf (megh. 21-dik évében), és Thurzó Szaniszló († 1625-ben;) rajzuk az öreg Thurzó János sirlapját ábrázolja; ezen sirlap belmezejét — egyikéssé ferde állásban — Thurzó János alakja, stylizált oroszlánon állva foglalja el; nyitott sisakkal fődött feje párnán nyugszik, teste pikkelyes páncéllal fődött, balkeze egyenes pallos keresztmárolatján nyugszik, míg jobbájában zászlót tart, melyen a Thurzó család címere díszlik. Az alak baloldalán lent, a hősiességet jelképező oroszlán mellett a Thurzó-család címere, koro-

nás oroslánál, és három rózsával látható; a sírlap felső részén az alak fölött, egy márvány táblán bevésve következőket olvashatni:

„HIC SITVS EST MAGNIFICVS DOMINVS
IOANNES THVRZO DE BETLEHEMFALVA,
ILLE QVINQVE FILIORVM PARENS,
DVORVM EPISCOPORVM: STANISLAI
OLOMVCENSIS, IOANNIS WRATISLAVIEN-
SIS; TRIVM MAGNATVM GEORGII PRAE-
FECTI VNIVERSAE REI METALLICAE
IN PANNONIA, ALEXII LOCVMTENENTIS
POTENTISSIMI REGIS FERDINANDI ET

JOANNIS COMITIS COMITATVS SCEPVSI-
ENSIS. OBIT ANNO DOMINI. 1508.“

Azaz: „Itt fekszik nagyságos Bethlenfalvi Thurzó János ur, atya azon öt fiunak, két püspöknek: olmützi Szaniszlónak, wratiszlavi Jánosnak; három főnemesnek: Györgynek, az összes bányászati ügyek főnökének Pannoniában; Eleknek, Ferdinándnak, a leghatalmasabb király helytartójának, és Jánosnak, Szepesmegye grófjának, meghalt az ur 1508-dik évében.“

Van még e templomnak számos egyéb történeti régisége is, de a melyek régészeti leírását térhiány miatt most mellőzzük.

S z o b á m b a n .

Midőn szobámban egymagamban ülök,
És körül hordom rajta szememet,
Kis laktársimnak zenebona-élte
A középkorba bűvöl engemet.

El-elnézem ott ama rablóvárat:
A — pókhálót, mint libeg odafenn,
S rablólovagját: a pókot, kalandra
Szomjazva, mint ül egy zugban: lesen.

Két kis bogárka kúszik a falon fel,
Az egyik tarka, fénylő mezben jár,
Másik: sötétben, de ragyog a melle, —
Dús pap túlán ez, amaz: dús kalmár.

Honnan indultak? s vajjon hova memek?
Mi vágy ösztönzi őket ott belül?
Jaj mindkettőnek, ha tán ama fondor
Lovag vérengző körmére kerül!

Zarándok-társak! térjetez más nyoutra!
Fenn, a gerendán lakó remete:
A *halálóra*: tizenegyet perceg,
Vajjon kire szól baljós-illete!

De mily keserves dal zeng lenn a zugban?
A prütsök az, e bánatos fiú!
Háttal fordul a fénynek, a világnak,
Életunságról szól lantján a bú.

Elhallgat; s most egy másik kezdi rája,
Emek vig dalt zeng hárfáján a húr, —
Jaj, hát te vagy az légy pajtás, élvszomjas
Kalandorfekő, dalló trubadúr!

Mily büszke rá, hogy a magasba szárnyal!
Alig mondtam ki e szót, s hajh — szegény!
Ama rablóvár tornyából alá, mily
Siralmasan bús panaszt zeng felém!

Hah! gonosz rabló! nem elég-e néked
Dús kereskedő, dús kövér papok?
Te még egy száraz, szegény poétát is
Kifosztasz? ez már förtelmes dolog!

Felugrottam, s megmentém dalnoktársam,
S a várat földre rántá hős karom;
Dalló cimborám! most menj, merre tetszik,
S dalolj, mint előbb, vigan, szabadon!

Szeretem én — bár esip is gúnyos ajkad —
Hárfád csapongó dévaj énekét;
Órúlsz a létnek, pedig mint a hártya,
Oly szellős, rongyos, szürke rosz zekéd.

Anákreonnak legye, régi üsöd:
Mézes csészében fúldokolva, már
Igy dallott: „Ettem, ittam és fürödtem,
Mit bánom! haljak, ha vig a halál!“

A mily vigan halt ő, a dús, oly vigan
Halj te is, bárha csak tengő szegény;
Ki sírja szélén is szembe kacagja
Üldöző sorsát, — az talpig legény!

Szemere Miklós.

A h o l t k é z .

— Beszély. —

(Vége.)

V.

Midőn Theobald lovag az időt kedvezőnek
Érezte, urának megszabadítását tényleg akarta
kivinni. A sötétség leszállott. A grófhoz ment tehát,

ki már minden lehető előkészületet megtett s átöl-
tözött, a mennyire a jelen körülmények csak meg-
engedék. Theobald, hogy alvó társait bűnösöknek
ne gondolják, egy iratot hagyott hátra, melyben

a dolgok mibenlétét nyilvánította ki. Először is egy nagy udvaron kellett keresztülmenniök, aztán pedig egy fényesen megvilágított folyosón, mely ritkán volt üres. A legnagyobb elővigyázat, minden lépésnél körültekintetve haladtak. Az utnak már nagyobb felét megtették s semmi nyugtalanítót sem vettek észre. Thierry egy alvó örnek törével fegyverző fel magát, s valamint

Theobald, úgy ő is kivonta tokjából. Mindkettelen voltak határozva e fegyvereket bárki ellen is alkalmazásba venni, ki utjokat akadályozná, mert egyiknek élete forgott kérdésben, a másikra szigorubb fogság s nagyobb váltásdíj várakozott. E pillanatban lépett a folyosóra a hercegtől küldött szolga; szemközt állott velük.

— Hollá hé! — kiáltott Theobaldra; — éppen jó, hogy találom önt; a herceg azonnal akar önnel beszélni.

Ezen szavak igen hangosan valának kiejtve; Theobald felfogta, hogy figyelmet gerjeszthetnek, s így minden tervük füstbe megy. Fejével bólintott s tovább haladt, mintha a herceghez szándékoznék; hanem a szolga, ki őt elmenni látta, utána kiáltott ismét:

— Hé barátom, hova megy? Nem arra kell menni, hanem erre!

Theobald reszketett. . . . A háborgatóhoz ment s törét mutatva, halkán mondá:

— Csak egy szót szólj még, s a halál fia vagy! Hanem nem valami gyáva emberrel volt dolga.

A szolga egyszerre roszt sejtve, egy pillantást vetett fenyegető társára s fölsimerte benne a hollandi gróft, dacára minden igyekezetének, melylyel magát ismeretlenné akarta tenni. Hirtelen neki rohant, megragadta nyakánál fogva s annál hangosabban kiáltott segítségért, a mint

Theobald, hogy a gróft kezei közül megszabadítsa, törével lépett közbe. A boldogtalan azonban annál erősebben tartá zsákmányát.

Halálosan levetén megsebezve, azok lázas erélye volt karjaiban, kiket az ételtől erőszakal fosztanak meg. . . . A jelenet azonnal élénkebb lett. A herceges Péter mindjárt az első kiáltásra előrohantak a szobából. Hanem a mint Theobald a herceget meglátta, gyűlölségtől szikrázó szemeket vetett rá s mondá:

— Az isten is ezt akarja! . . . az isten is! Törömet először csak azért is került ki,

hogy kardom hegyébe rohanj. Igen, inkább öllek meg szemtől-szembe, mint orozva.

S a vad hollandi urának ellenségére rohant. A bátor herceg először reszketett életében, mivel fegyvertelen volt; a sietségben elfelejtett kardot kötni. A villogó kard már csak pár hüvelyknyire volt a herceg mellétől, kinek eszébe sem jutott hátrálni, midőn a lovag egyszerre egy izmos

Thurzó János síremléke. (Myskovszky V. rajza.)

kéztől magát földre terítve látá. Ez Péteré volt.

— Az ördögbe! — mondá tajtékozójakkal; — talán a pokol dobott e világra, hogy akadály légy jogos boszom kivételében.

Theobald a földre volt terítve, de nem lefegyverezve; igyekezett kardját igénybe venni, míg végre a kovácsnak sikerült őt ettől nagy erőlködéssel megfosztania, persze nem a nélkül, hogy megsebzett keze újra sérelmet ne szenvedett volna. A kicsavart kardot Theobaldnak szívébe akarta mártani, midőn hirtelen hátratekintve, Thierryt látta, ki végre a végrehelétét kiadó szolgálja kezei közül megszabadulhatott. Péter a hercegre nézve új veszélyt látott, azért Theobald kardját a herceg lábaihoz veté; hanem ugyanazon pillanatban törte szét Thierry a magágét darabokra s szórta a herceg lábaihoz, mondván:

— Herceg, nem itt, hanem nyílt csatatéren vagy zárt küzdhelyen kell megmérkőznünk! A sors terveimet meg hiúsította, hanem tudod: én erre pirulás nélkül gondolok, mert erőszak, s nem becsületszó tartott engem fogságodban; az ármány az erőszak ellen mindig küzdhet.

Henrik megvető pillantást vetett Thierryre, aztán Péterhez fordult, ki — dacára vérvesztésének — zsákmányát még mindig nyomta a földre, a kardot mellének szegezte, s mondá:

— Ennek a kardnak kellett volna téged keresztüljárni, hanem a végzet más halált rendelt számodra, melyet holnap a walpurgis-téri bitón fogsz kiállani. Gróf! — mondá Henrik, Thierryhez fordulva; — én ezen helyet választom. Ügyünket egymás között fogjuk elvégezni.

— Herceg! — kiálta fel Thierry, mélyen megindulva; — az, kit ön most ily gyalázattaljes halálra ítél, az én tudtomon kívül eszedekelt, hanem mindent csak irántami szeretetből; önfeláldozását figyelembe veheti. Ő azonban felül tartományom egyik legnemesb lovagja s legyen bármily nagy váltságdíja, én azt szívesen fizetem.

— Az igazságot én nem adom el. Ha ő nemes akkor az én eljárásom igen jogos; mert a szándékolt orgyilkosság által a lovagi törvényeket lábbal tiporta.

Thierry nem felelt.

„Mátyás atyja kezét a herceg lábai elé helyezve.“
(„A holt köz“ c. beszélyünkhöz.)

Ezalatt a palota minden részéről fegyveresek, siettek elő; Thierryt visszavezeték fogházába, Theobaldot pedig a legsötétebb börtönök egyikébe vetették.

Másnap a Walpurgis-téren egy bitőt emeltek, melynek átellenében egy emelvény állítottott föl a herceg és kísérete számára. A tér zsúfolásig telt meg.

Meghatározott órában hozták Theobaldot fehér ingben, nyakán kötéllel s kezeit hátrakötve. Midőn a herceg, jobbán Péter s balján Assche ural megjelent, elkezdődtek az előkészületek a kivégzésre.

A szegény bűnös nem reszkedett; midőn azonban Thierryt fogháza rostélyzatán át térdepelni s imádkozni látta, arcán néhány könnyesepp gördült végig; isten hozzádot intett neki, s a bakó teljesíté kötelességét.

Thierryt néhány nap mulva Vilvordeba szállították s a brabanti hercegnek nagy váltságdíjt fizetett. Henrik a kovácsot nemességre akarta emelni, mit az azonban vonakodott elfogadni, mivel Örzsit, a halászeleánt szerette, kivel — e méltóságot elfogadva — egybe nem kelhetett volna. A szerető nő

szívét biztosabb alpnak tartá a boldogságra, mint a lovagi címet. Mivel azonban sebei nem engedék mesterségét folytatni, a hercegtől bizonyos évi díjat nyert, s mint eddig, ugy ezután is szerény, nyugodt életet élt.

VI.

I. Henrik kormányzatának legviharosabb idejében sem fedte el a hűséges kovácsot. Győzelmen csatái után mindig meglátogatta Antwerpenben, s a becsületlen kovácsot mindig magához hívatta; kérdézősködött dolgairól s családi viszonyairól, mert a boldog házaspárt öt gyermekke áldotta meg az isten. Midőn pedig végre Kölnben meghalt 1235-ben, megparancsolá, hogy azon nagy aranygyűrűt, melyet 1202-ben Mária menyemenetele ünnepeén viselt, hálálja emlékeül Péter kapja meg.

Utódja, II. Henrik, igazságos embernek látszott s Péter biztossággal számított arra, hogy az évi díj, melyet eddig oly pontosan kapott, most sem fog elmaradni. Péter 60 éves volt s erejében nagyon megfogyatkozott, s öt gyermeke közül csak Mátyás nyujthatott még neki némi segítséget. Várakozásában csalatkozott. A rendes határidő nyom nélkül mult el. Péter nem panaszkodott s várakozott. Hanem a második év ugyanesak elmult, mint az első. Neje nógatta: szőljon ez ügyben az új herceggel; hanem Péter ugy vélekedék, hogy II. Henrik talán vonakodnék ezt neki megadni, s ő tovább követelni pirulna. És neje is elhallgatott. Péter a mellett már oly erőtlen lett, hogy semmit sem tudott dolgozni. A család csak Mátyás szorgalmára volt utalva, ki méltó képmása volt atyjának, s mesterségében kitünő ügyességet fejtett ki.

Eljött a tél, Mátyás beteg lett; több hónapig szünetelnie kellett; a nyomor, e rettenetes vendég, leereszkedett a szegény kovács esendes lakába, s a családot a kétségbeesés örvényének szélére juttatá.

Igy álltak a dolgok, midőn egy, szónoki tehetségeről nevezetes német szerzetes jött Antwerpenbe. E barátot Hírvingnek hihták. Ő különösen a nép érdekeit vette pártfogása alá; vigasztalta ezeket s intete a nagyokat igazságosságra. Hogy hallgatói közt előkelők is lettek volna, ritkán történt meg. Azért nagyon elcsodálkoztak, midőn azon hír szárnyalt, hogy beszédeiben II. Henrik is részt vesz. A herceg egy vasárnap valóban elhagyta Brüsselt s elment sz. Valpurga templomába, ahol Hírving atya tartott egyházi szónoklatot a nagy urak keményszívűségéről, kikhez az ur az ítélet napján a szent irás szavaival fog szólani: „Távozzatok tőlem, ti igazságtalanok! Mátyás, ki kissé felüdült, szintén jelen volt e beszéden. A templo-

mot égő homlokkal s dühvel összevágott ököllel hagyta el. Utközben néhány barátjával találkozott, kik megszólíták s magukkal vitték a csapszékbe; ott volt egész estig. Hanem mily fájdalmas jelenés várakozott rá otthon! Atyját végvonaglásában találta, egy nyomorult ágyban, fűtetlen szobában. Januárban történt; anyja s testvérei ott siránkoztak, hogy semmijük sem volt, mivel az öreg ajkán kissé felüdütsék. Ah! de nem is kellett már neki! Péter nem sokára kiadta lelkét, s a gyűrűt, melyet utolsó pillanataiban is szívéhez szorított, gondos megőrzés végett fiára bizta.

VII.

Másnap a déli órákban, a mint Péter hulláját épen koporsóba akarták helyezni, a szegény kovács ajtaján két, hosszú fekete talárba öltözött férfi kopogtatott be. Mátyás kinyitotta. Minden köszönés nélkül s fedett fővel léptek be.

— Ej, barátom! — mondá egyikök a szegény, emberhez, kinek könyben ázott arca a tigris szívét is meglágyította volna; — ugyanesak siet eltemetésével e hullának, mely két mértföldnyire szaglik a gonoszságtól. Ön feledni látszik, hogy Brabant és Alsó-Lothringia hercege némi jogokkal bír, melyeket érvényre emelni el nem mulaszt-hatunk.

— És minő jogok volnának ezek? — kérdé Mátyás, kinek vére forrott, midőn e szemtelen beszédet hallotta.

— A halott kéz jogai!

Mátyás e szavaknál egy székre hanyatlott. Azonban egyszerre felugrott s reszkető hangon mondá:

— Azt akarjátok tehát, hogy szerencsétlen atyámnak jobb kezét levágjam s a hercegnek vigyem?

— Igen! Mindamellet megszabadíthatjuk önt e köteleességtől, ha ön az örökség legbecsesebb darabját nekünk adja. Hanem a mint látjuk, önnek semmi értékes vagyona sincs, s így az öreget azon zavarba kell hoznunk, hogy sz. Pétert majd csak balkezével fogja üdvözölni; hanem nini! ott a kereszt mellett egy gyűrűt látok — aranyat; no ennek hasznát vehetjük.

Mátyás minden útjába esőt felforgatva, a gyűrűnek rohant; azután lázas izgalommal egy, a szögletben álló baltát ragadott meg, atyja ravatalához lépett, leemelte a terítőt, megfogá jobb-ját, egy esékot nyomott rá s egy csapással lemet-szé, miatlatt anyja és testvérei, kik mindeddig némán állottak, jajgatásban törtek ki,

— És most, — mondá borzasztó mosoly között, — vezessetek a herceghez, hogy leróvjam adómat.

Mátyás a herceget a szeretettel találta beszélgetni, a kit azért hivottat magához, hogy a multkor tartott beszédje fölötti elismerését nyilvánítsa.

— Herceg! — mondá Mátyás reszkető hangon; — atyám: Péter, a kovács, tegnap este halt meg inkább a nyomor, mint az öregség terhe alatt. Emberei megjelentek házuknál, hogy a halott kéz jogát érvényesítsék; kettő között leheté választanom: átadni e gyűrűt nekik, vagy atyám megcsónkítani; én az utóbbit választám; miért? elmondom! 1202-ben, Mária mennybemenetele napján egy szegény ember egy hatalmas hercegnek kétszer mentette meg életét. E szegény ember az én atyám, a hatalmas herceg fenségod atyja: I. Henrik volt. Ő megmentőjét lovaggá akarta tenni, de ő e tiszteletet megköszönte; sebei azonban kényszeríték őt némi évi díjat elfogadnia, mely hercegséged uralkodása óta egészen elmaradt. Hercegséged boldogult atya halála előtt hálájának újabb jelét küldé neki: e gyűrűt, melyet egész életemben hűségesen őriznem parancsolt. Hogy a halott kéz jogos adóját leróvjam, nem volt egyebem, mint e gyűrű. Ígéretemet azonban megakaráván tartani, megcsónkítám azt, ki nekem életet adott; itt van a kéz, melyet ön atyja sokszor megszorított. Itt vannak még a sebhelyek, melyeket akkor kapott, midőn a herceget a bizonyos halálból szabadítá ki. . . .

És Mátyás elfordult arccal tevő le atyja kezét a herceg lábaihoz, a mint ez akkor szokás volt.

II. Henrik mélyen megindulva állott fel.

— Nemes barátom! — mondá, — mily kellemtelen az nekünk hercegeknek, hogy hivatalnokaink, az általuk elkövetett gonosz tettekért minket tesznek felelősekké. — Hanem hagyjuk a multat! Fáj nekem azon gondolat, hogy atyja átkok között költözött el, míg én egy hivatalnokot

biztam meg az ő jóléte fölötti gondoskodással. Ez hűtlensége büntetését ki nem kerüli; hanem önnök más kárpótlásban is kell részesülnie. Beszéljen ön, kívánalma teljesül.

A szerzetes, ki Mátyást részvét- és bámulattal szemlélte, előlépett most s hatalmas szavát a herceghez intézé:

— Én ez ifjunak lelkébe látok, ő testvéreit s polgártársait szeretné e borzasztó adótól, mely őt idehozta s melyet az emberiség iránti gyűlölségében csak a sátán gondolhatott ki — megszabadítani.

— Atyám, kívánatomat oltálta! — mondá Mátyás tiszteletteljesen hajtvá meg magát a szerzetet apostola előtt.

II. Henrik, a nélkül, hogy sokáig tanakodott volna, azonnal kancellárját hívatta, s midőn ez megjelent, egy okmányt mondott neki, mely szerint a halott kéz-jog minden tartományában örökre megszüntettetik. Azonnal aláírta s pecsétjét is rányomta.

— Hanem — mondá Mátyáshoz fordulva — még ez nem minden; ön kovács, én tehát önnök felügyelete alá bocsátok egy nagy műhelyt, melyet a seregeim számára készitendő kardok, török és lándzsák miatt építettem; mivel legjobb eszköz a szomszédaimmal való háboruszkodás kikerülésére, ha magamat mindig csatakésznek mutatom.

— Ezt elfogadom! — kiáltott fel Mátyás. Köszönet, uralom, hogy engem így megértett: a munkát elvállalom, míg az alamiznát visszautasítottam volna. . . .

Másnap, midőn az öreg Pétert örök nyugalomra tették, az utcákon egy herold hirdeté, hogy a halott kéz joga el van törölve. S így a szegény kovács halála igen szép halál volt a szegényeknek és az országnak is. **P. J.**

Jellemképek a római zsinatról.

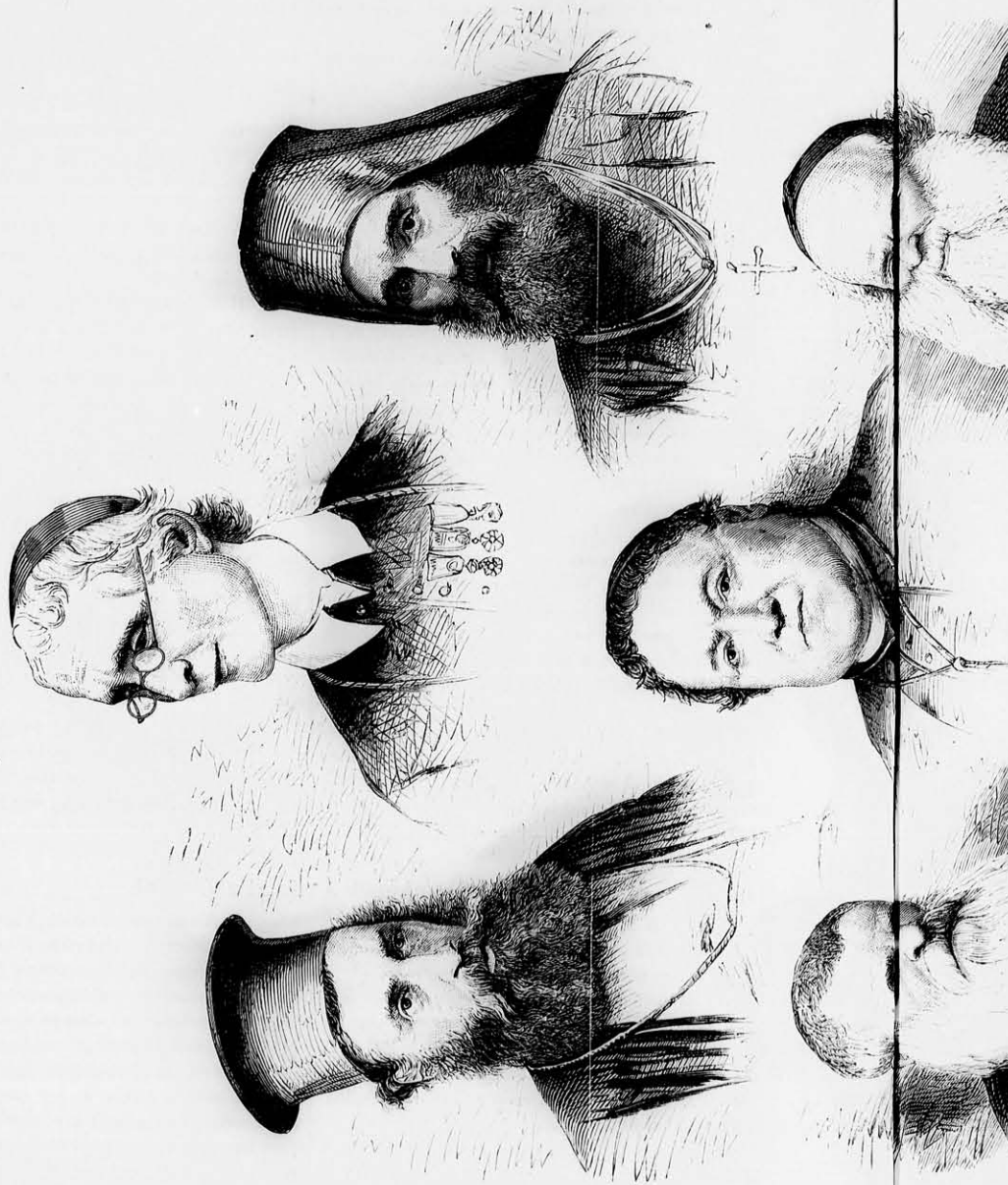
A mostan folyó egyetemes római zsinatról e lapokban már nem egy ízben szóltunk, bemutatván képbén magát a zsinat helyiségét is.

Az ott történő kiválóbb eseményekről s az ellenzék működéséről, mik az összes művelt világot, protestánsokat úgy, mint katolikusokat érdekelhetnek, bőven ad tudósításokat testvérlapunk, a „Heti Posta,“ mint melynek politikai rovataiba tartoznak ezen tárgyak.

De e zsinat egyes tárgyainak jellem-areképeit közleni már e lap feladata, s így mai számunk 8. és 9-dik oldalain kilenc egyházfőt mutatunk be, melyek mindegyikének vonásai mintegy nyitott

könyvül fekszenek előttünk, hogy azokból tulajdonosaik jellemét kiolvassuk. E jellemfejtgetéseket tenni olvasóink arcismeretére bizzuk.

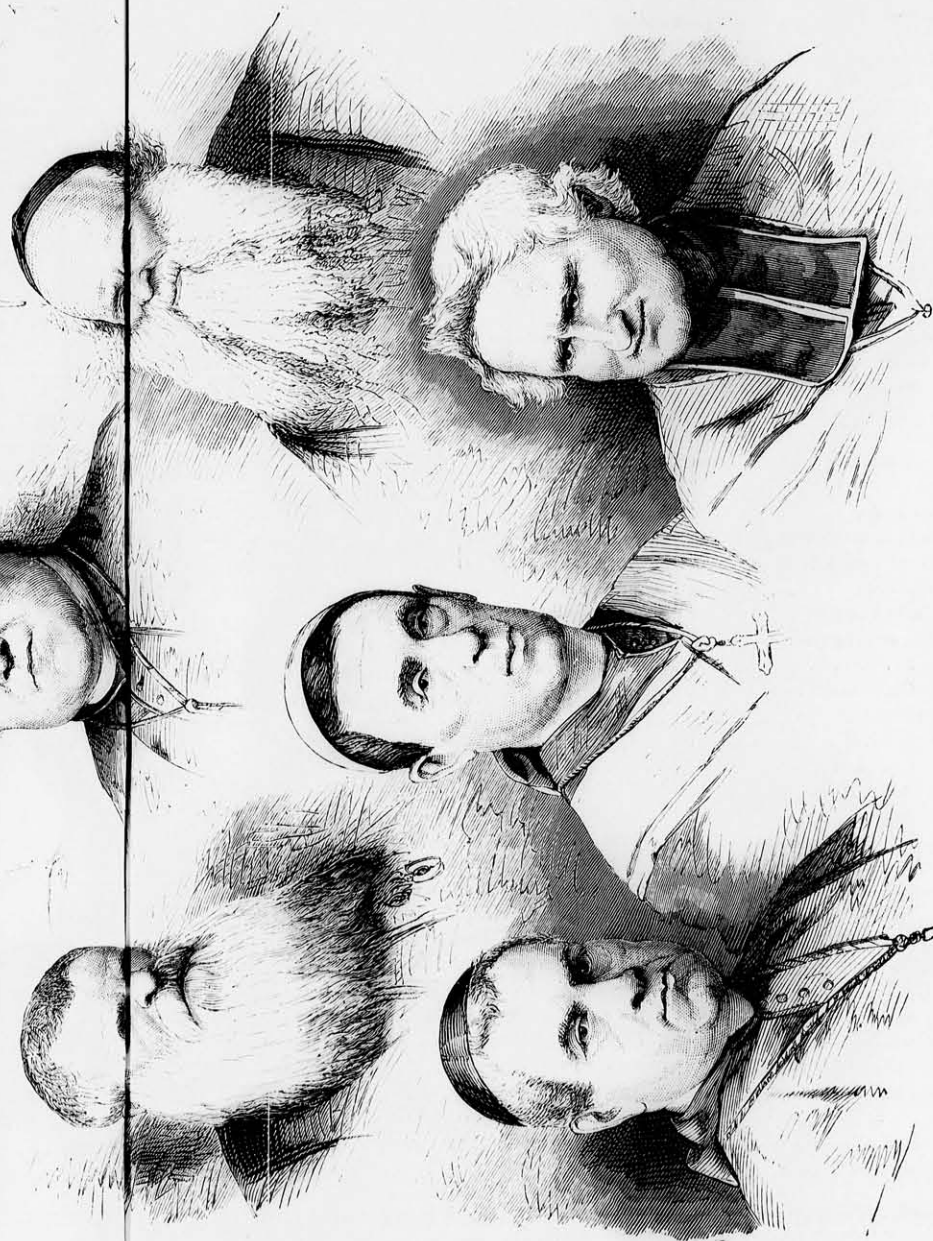
Annyit azonban szükségesnek tartozunk megjegyezni, miként az olaszországi és ázsiai püspökök kivétel nélkül a esalhatatlanság dogmája mellett, az ellen pedig a francia, észak-amerikai, osztrák praelátusok s a magyar püspökök küzdenek, Símor primás kivételével. E szabadelvű párt harcossai voltak az örmény püspökök is, kik azonban a pápai kormány által foglyul őriztetvén elveik miatt, Rómából már szerencsésen megszöktek.

Órmény püspök.
A konstantinápolyi püspök.
Amerikai püspök.

A smyrnai olasz püspök.
Olasz bíbornok.
Nyugatindiai püspök.

Jellemképek. Különböző nemzetiségű püspökök a római zsinaton.

Maronita püspök.
A jeruzsálemi pátriárka.
Egyphton, ortodox püspök.

Egy menyasszony hozománya a XVII-ik században. *)

Közli: *P. Szathmáry Károly.*

Mi Váradon lakó Pongrácz Gergely az my kegyelmes Aszszonnyunknak eö Nagyságának az Meltóságos Tekintetes és Nagyságos Báthori Sophia Aszszonnak eö Nagyságának, nekem kegyelmes aszszonnyomnak Hop mestere (hofmestere) és Szalárdy Ferencz Nemes személy az Tekintetes és Nagyságos Alia Mária Aszszonnyom javait, mellyeket elházásításakor velle hozott volt Tekintetes és Nagyságos Albessi Zólyomi Miklós uramtól eö Nagyságától, ez szerint percipialtunk (vet-tünk át) és Inventaltunk (leltározatunk) Tekintetes Nagyságos Rédei Ferencz uram ö Nagysága és eö Nagysága jámbor becsületes szolgálja, Bosodj István uram eö kegyelme és az aszszonnyak Nagy István és Trombitás Márton nevö szolgálái előtt, Kerekiben in Ao (anno) 1653, die 17 Octobris, ez szerint tetettük és pecezéltettük be az ládákban a mint következők:

Első Láda.

Edgy hoszszu fejár ládában vadnak az jószágok-rul és egyéb dolgok-rul való levelek. Vadnak benne öt vászon táskák. nro. . . . . 5.

1. Edgyik Tászában vadnak az Bonyhai jószágról való levelek in summa nro (összesen szám szerint) . . . . . 41.
2. Tászában öszve kötve Galambfalvi levelek no 18. Azon táskában másik csomóban öszvekötve vadnak levelek 12; azon kívül is ösze kötetlen vannak levelek n. . . . . 23.
3. Harmadik zacskóra vagyon írva Szent Iván; Ebben vagyon egy könyv formára csinált Conventionale Regestum; Item (hasonlókép) egy levél, miképpen remittalta Barkóczy Anna az szent Ivany rész jószágot nagyságos Alia Maria Aszszonnyomnak.
4. Tászára vagyon írva Bogát; Ebben vadnak, hol mi Bogathi Ratiohoz való Regestumok, és egyéb öszve kötözött levelek XVII. darabban.
- 5.) Vászon tarisnyára vagyon írva Szereda ex litera D. Ebben vadnak levelek in summa n. 11. Azon kívül három csomóban öszvekötözve egyikben n. 13. másikban n. 5. harmadikban is 5.

Item: Másik ládában, kiben az ezüst marhák (holmik) vadnak, voltanak három vászontáskák;

És egy kék Bagazia zacskó.

1. Tászára vagyon írva Galambfalvi levelek; Ebben az Tászában vadnak 7 Pergamenen való függő pecezétes levelek; azon kívül N. 23.
- 2-ik. Kék bagazia táskára vagyon írva 1628. Az Patóczy levelek Consensus e. c. t. Vannak ebben levelek n. 9. egy fasciculushan (csomóban) n. 20.
- 3-ik. Vászon táskára semmi nincsen írva; Ebben vadnak levelek egy fasciculushan n. 9. azon kívül is vadnak levelek benne n. 9.
- 4-ik. Tászára vagyon írva Sajó 1648. Ebben vadnak levelek n. 12.

Edgy extractus (kivonat) Rátióhoz való.

Ezeket is az több Saczkók közzé azon hoszszu ládában tettük.

Vadnak még Hunyadon is az Praefectusnál a mint az mondgya Magyarói levelek.

Az Bonyháról való nova Donatio (új adomány), melyet üdvözült kegyelmes Urunk adott volt, Apafiné aszszonnyomnál vagyon.

Az sajói levelek az mint eö Nagysága az Úr mondgya, derekasson (valószínűen) az Aszszonnyál vadnak.

Második láda.

Edgy fejár széles szabásu Ó Láda, reteszes pántos, zárja nincsen. Lakat rajta. Ebben vadnak az ezüst marhák.

Ez üst marhák. *)

Edgy horgos széles ezüstös aranyas kard réghi forma szijastól, boghlárostól.

Edgy tollas, aranyas buzgány.

Edgy eöregh**) ezüst sima aranyas szélü sellegh (serleg), a kire vagyon kívül rea írva: Lósonczy Bánfi Boldisár.

Más egy kisebb sima pohár, folyül az széli aranyas.

Egy öreg hojagos virágos aranyas kupa, kinek a felső részén felniuló virág szálak vadnak.

Edgi kisebb lábas három virág szálu fedeles aranyas kupa.

Edgy lábas fedeles négy virág szálu aranyas kupa.

Más lábas fedeles négy virágh szálu aranyas kupa.

*) Ez érdekes korrajzi okiratot kivételképpen eredeti irás módjában adjuk, s csak ott tesszünk zárjeleket közt észrevételeket, hol ezeket a rövidítések vagy latin szavak igénylik. (Szerk.)

*) A „Marha“ nevezettet régebben minden értékes dologra alkalmazták; mint a „eseléd“ elnevezést a guztlával szemben a ház minden tagjára.

**) „Öreg“ alatt nagyot, kitűnőt értettek.

Edgy más ahoz hasonló kisebb edgybenjáró*) ember fejcs aranyas kupa.

Egymáshoz hasonló egyben járó két lábas aranyas kupák.

Más is hasonló ahoz egyben járó aranyas kupák.

Harmadik is olyan forma egyben járó aranyas kupák.

Negyedik is olyan forma egyben járó aranyas két kupák.

Ötödik egyben járó hójagos aranyos kupák.

Hatodik egyben járó két aranyas kupácska.

Hetedik egyben járó két aranyas kupa, elteő-röt volt az laba, de megcsinálták.

Az Alia Uramtól maradtott köntösök mind el kéöltenc, semmit az Ur elé nem adhat benne.

Az mely tarka Sárga festékű ládában írják az Inventariumban, hogy voltanak, az sincsen itt jelen, a mint az Ur eő Nagysága mondgya talám Bonyhán fog lenni.

Eőregh bik szekrény.

Eleő ruhák (kötények).

1. Vagion ebben egy teezin (testszin) fátyól ezüsttel szeőtt előkötő, ezüst csipke környülötte.
2. Tetezin atlaez selyemmel Schofiummal varrot előkötő, elegyes csipke környülötte.
3. Hajszin atlaez Schofium ezüsttel varrot előruha környülötte is csipke.
4. Meczin (megyszin) habos kanavác, Schofiummal csipke formára varrot előruha, környülötte is arany csipke.
5. Zöld taphota Schofium arannyal varrott virágok rajta, környülötte arany csipke.
6. Ég szín taphota varrot előruha elegyes csipke környülötte.
7. Baraczk virágszin habos taphota előruha, csipke környülötte.
8. Teezin habos taphota előruha, ezüst csipke környülötte.

Egy darab hajszin sima bársony.

Más egy darab fekete virágos bársony.

Edgy király szín virágos bársonyvál, ezüstös arany csipke kötés vagion rajta.

Item Egy zöld arannyas terezenella fényes arany galondal való váll.

Fekete virágos bársony kis suba, teezin bojtos bársonnyal bélet öt rend széles arany prém rajta.

Egy Baraczkvirágszin arannyas terezenella szoknia arany galondal szegett.

Edgy tenger szín terezenella szoknia arany galondal szegett az allya.

Edgy szederjes kamuka háló suba arany galondal szegett béllés nélkül.

Puplikán szín varrot atlaez paplan, kék sima atlaez környülötte.

Edgi kék arannyas „Atlaez“ vál, arany galondal.

Veres virágos bársony kis suba, fekete bojtos bársonnyal bélet, négy rend széles ezüst prém rajta.

Edgy sima vont ezüst korcovági lant új, ezüst galondal szegett az allya.

Tengerszin arannyas terezenella vál arany galondal.

Baraczk virágh szín sima atlaez szoknia, egy rend arany csipke és egy rend arany galond rajta.

Egy fekete virágos bársony hosszu suba, teezin bojtos bársonnyal bélett, eőt renddel széles arany prém rajta.

Edgi ágyra való karmasin szín kamuka superlát, hét darabban arany csipke mindeniken köröskörül.

Edgy meczin sima bársony eőreh virágokkal Schofiummal ezüsttel arannyal varrott kis suba, olyan szinű bojtos bársonnyal bélett.

Narancs szín virágos bársony szoknia, négyrend széles ezüst prém az allyán, az elein 8 rendel.

Edgy zöld virágos bársony szoknya, kilenez rend keskeny prém rajta.

Király szín vont arany virágos szoknia, egy rend galond rajta.

Hajszin sima bársony szoknya, két rend széles ezüst csipke rajta.

Fejér sima vont ezüst szoknia.

Veres virágos bársony szoknia, négy rend széles fodogatott arany prém rajta, az elein hat rendel.

Meczin virágos bársony szoknia, hét rend széles arany csipka rajta.

Sima teezin bársony szoknia, hat rend széles és keskeny prém rajta az elein VI. renddel.

Az Ládfia hol mi dibdáb aprólékokkal rakva, czipellus, fodor micsoða.

Egy fekete virágos bársony nyuszttal bélett palást 10 renddel széles arany csipke rajta.

Edgy fekete kamuka pectorale (mellény) pettyemmel bélett.

Edgi nyestel bélett fekete virágos bársony mantli 16 rend arany galond rajta.

Edgy kis rámán edgy kis gallért kezdtek varrani.

Edgy fehér cshatuliában vagion két koronka (koronácska) 's edgyikben 9 rubintos és smaragdusos boghlár, másikban 7 rubintos és gyémántos boghlár, holmi dibdáb fejér ruha felyül az ládában.

(Vége következik.)

*) Ez egybejáró, vagy egymásba tolható poharak egész korunkig divatoztok; céljuk, hogy útra vive, minél kisebb helyet foglaljanak.

A csokoládé.

Ámbár a csokoládé használata mennyiségre nézve a kávéval nem mérkőzhetik s valószínűleg soha oly általános elterjedést nem fog nyerni, mindazáltal elég bőven használtatik arra nézve, hogy annak minősége, készítménye és alkatrészeivel kissé megismerkedni ne legyen egészen fölösleges dolog.

A csokoládét a kakaofa olajos magvából készítik, melyek előbb forró hengerek közt péppé gyúratnak; azután forró vízzel a közvetlen használatra felöntetik.

A mexikói kakao, a theobroma kakaofának magja; ezen nem nagy, de gyönyörű fa, fénycsötétzöld levelekkel Közép-Amerikában és Nyugat-Indiában honos. Mexikóban és Karakas partjain vadon terem és Dél-Amerikában messzeterjedő erdőségeket képez, Mauritius és Bourbon szigeteken pedig szorgalommal tenyésztetik.

Midőn a spanyolok először telepedtek meg Mexikóban, e fa magjaiból készített italt már általános használatban találták; a mexikóiakat ezt chokolatl-nak nevezték és állításuk szerint már ős idők óta honos volt náluk. 1520-ban a spanyolok által Európába hozott és azóta minden polgárosult államban mint ical, kisebb-nagyobb mértékben meghonosodott. Linné, a nagy természetbúvár annyira szereté, hogy azon fát, melyből ez származik, theobroma, istenitalnak nevezé.

A fa gyümölcse, mely közvetlenül a törzsből vagy a főágakból nő ki, nagyság- és alakra nézve egy hosszas dinnyéhez vagy egy nagy ugorkához hasonlít, ez 6—30 darab magot vagy babot tartalmaz, melyek a gyümölcsnek szívacsos, a görög dinnyéhez hasonló belében sorban vannak ágyalva. Mihelyt a gyümölcs megérik, leszakítják és felnyitják, s a mag a bélállománytól megtisztítva a napon megszárittatik. Nyugat-Indiában a mag már mint ilyen jó kereskedésbe, Karakasban azonban minden este halomra söpörtetve betakartatnak, vagy némelykor a földbe ásatnak, míg gyenge forráson mennek át, mire újlag megszárittatnak és eladatnak. Ez utóbbi bánásmód által természetes keserűségük és erősségüknek egy részét elvesztik, mely nagyobb mértékben van meg a szárazföldi kakao-babban, mint a szigeteken termesztettekben. Egyébként a Közép-Amerikában előforduló kakao különös minőségű, vagy legalább az európai piacokon többre becsültetik, mint a nyugotindiai; valószínűleg nagyobb mértékben tartalmazó keserűsége miatt részeseül ez előnyben.

A legjobb kakao-nemek Mexiko-, Spanyolország-Frankon- és Olaszhonba jutnak, mint oly tartományokba, melyekben a csokoládé kedveltebb és elterjedtebb használata, mint az éjszaki égyv tartományaiban, hol általános használatra — leginkább a nép közt — még nem vergődhetett. Mig Humboldt a kakao mennyiségét, mely 1818-ban Európába jutott, 23 millió fontra tette, most maga Németország több mint 13 millió fontot, Frankon 8—10 milliót, Nagy-Britannia 4—5 millió font kakaot fogyaszt, ide nem számítva Spanyol- és Olaszországot, hol a csokoládé nemzeti italul szolgál.

A kereskedésben előforduló kakaobab száraz, törekeny, kívül-belül egyformán sötétbarna színű, megharapva olyan, mint egy nagyon olajos dió, ize könnyen összehúz, keserűs, mely a délamerikai és általában a szárazföldi fajokban leginkább kitűnő. Használatra elkészítette, a babok — épen úgy mint a kávé — zárt van dobozban megpörkölteknek, míg szaguk teljesen kifejlődött, mire lassanként meghűlni hagyják. E művelet által a bab még szárazabb, színre nézve kissé világosabb lett, s természetes keserűsége és összehúz tulajdonsága most kevésbé érezhető, mint előbb; erre aztán eladásra a következő három módszer egyike vagy másika által készítetik.

1. Pörkölés után az egész bab forró mozsárban péppé törtetik, vagy forró hengerek közt hason célból megöröltetik; e pép kemnye, cukor vagy más hasonló anyagokkal különféle arányban vegyítetik és így adja azon szemesés, leveles, kemény és oldékony cocót (cocoát), mely a tengerparti városokban igen gyakran, a szárazföldiekben ritkán fordul elő. Ezen coco gyakran homokos, a földes és egyéb anyagok hozzávegyítése és a babok el nem távolított héjjától.

2. A bab előbb meghámoztatik, mi által a súlynak mintegy 11 százaléka elvész, mire egyszerűen apró darabokra szeldeltetnek. Ezek az ugynevezett kakao-végeket adják, és legtisztább minőség, melyben a kakao a kiskereskedésben előfordul.

3. Végül a meghámozott bab forró hengerek közt egyszerre péppé öröltetik, cukorral kevertetik, s vanilla, cimet, néha szegfűszeggel megsza-gosztatik. A kakaopép ezután pléhformákba öntetve, meghűlés után az általunk jól ismert csokoládét adja.

A csokoládé használati módja is háromféle:

1. Az édes táblákban, cukorkák vagy a gyá-

ros szeszélye szerinti alakokban elkészített csokoládé szilárd állapotában úgy, a mint van, használtatik, s ilyformán kitünő tápláló anyag, mely csekély mennyiségben is különös erősítő képességgel bír.

2. A csokoládé vagy koko porrá dörzsöltetik vagy töretik és forró víz vagy tejjel leöntetik, és így egy kissé sűrű ugyan, de az inyek igen kellemes italt ad, mely a kedélyt felvidítja s egyszersmind tápláló is.

3. Végül a kakaovégek vízben megfőzetnek, melylyel sötétbarna folyadékot képeznek, mely — mint a kávénál történik — a szemek oldhatlan részéről leszűretik. Ez cukor és tejjel különös jó italt nyújt, mely gyengébb emésztetű egyéneknek sokkal inkább ajánlható, mint az egész kakaobabból nyert folyadék. Egy más kakaoitalt, mely talán kakaotheának volna nevezhető, a szemek héjjainak víz általi leforrázása által nyerik, mi szintén barna forrázatot ad. Közönséges csokoládé készítésénél e héjak rendszeren szintén megőröltetnek, míg a finomabb csokoládénál mindig eltávolíttatnak. Nagy csokoládégyárakban ezen héjak felszaporodnak és különösen Triest és az olasz kikötőkből jöve újabb kereskedelmi cikket képeznek, mely különösen Angliába szállíttatik és itt ezen jelentőségteljes nevet kapta: „miserabel.“ Itt azután a héjak vagy magukban megőrletnek és közönségesebb kakaonemekkel kevertetnek, vagy pedig tovább Irhonba vitetnek, hol a szegényebb néposztálynak kellemes, egészséges és igen jóízű italt nyújtanak.

A kakaó a kávé és theával közösen birt üdítő és fenntartó tulajdonságán kívül, közönséges alakjaiban még különös tápláló tulajdonsággal is bír.

A kakaonak hasznos és hatásos alkotórészei következők:

1. Az illó olaj, melynek szagát köszöni s mely csak a pörkölés által hozathatik elő.

2-or. Egy sajtyszerű anyag, mely hasonló ugyan a kávé- és theában előforduló theinhez, de azzal épen nem azonos. Ezen fehér, jeccedhető anyag könnyed kesernyés ízű, és jelentékeny százaléku légeny-tartalommal bír. A vegyészek ez anyagot a fának fajnevétől: theobrominnak nevezék.

3. Azon kiváló anyag, mely által a kakaó

a thea- és kávétól leginkább különbözik: nagy mennyiségű zsir-anagya, mely kakaovaj név alatt ismeretes. A zsirtartalom sokszor az egész meghámzott babnak fele súlyát teszi, azért a kakaó valamely közönséges alakjában használtatva, nagyon zsirdús tápszer, melyet némely érzékenyebb gyomor épen ezért nem tűr meg. Hogy e zsirtartalom némileg csökkentessék, a csokoládé gyártásánál a pörkölt babból nyert liszthez cukor, keménye, liszt és fűszerek vegyítettnek.

4. A kakaó még ezeken felül kemnyét és enyvet tartalmaz, melyek tápszereink kiváló alkotórészeit képezik.

A kakaobab ezek szerint dúsán bírja mindazon fontos alkotórészeket, melyek tápláló étszereinkben foglaltatnak. A tejtől csak nagyobb mennyiségű zsirtartalmuk által különböznek, miért is tiszta, vegyítetlen állapotban soha sem használtatnak oly mennyiségi arányban, mint a tej. Ha azonban a kakaó vízzel vegyítettik, a mint is rendszeren inni szokták, akkor közelébb áll a tejhez, mint a csekélyebb táplálatu kávé vagy theaforrázatok. Más részről a tej húsle s egyéb hason minőségű italok felett azon nagy előnnyel bír, hogy a theobromint és az illó olajat tartalmazza. Ily formán egyesíti magában a thea üdítő és a tejnek erősítő, tápláló hatását.

A kakaó zsiranyagra, a tej sajtanyagra dúsabb, és valószínűleg innen származott a tejszokoládé használata, melyben az egyik anyag létező részei a másikban hiányzókat szerencsésen pótolják és kiegészítik; nemkülönbön igazolja a kakaonak bő zsiranyag-tartalma annak cukor, liszt, keménye és egyéb anyagokkal vegyítését a csokoládétáblák készítésénél, mi által a legtöbb gyomorra nézve élvezhetőbb lesz. Ezen két készítés, illetőleg használatmód, csakugyan a legjobb vegyi összetétel, melyre az embereket minden vegytani tudomány nélkül csupán hosszú tapasztalat vezetett. Végül a kakaobab alkotórészei azt bizonyítják, hogy az abból készült csokoládétáblák, valamint egyéb apró torokosságok, jelentékeny tápanyagot tartalmaznak, mint azt szintén a tapasztalat már megállapította, s hogy ilyenmü étkek a test és idegrendszer fenntartása, illetőleg erősítésére szolgáló anyagot már csekélyebb mennyiségben is tartalmazzzák.

Dr. Wiener S.

A betlehem-járók.

Már a középkor századaiban kezdett divatba jönni, előzményeként a színjátásznak, a bibliai dolgoknak, s különösen Jézusra vonatkozó részle-

teinek több személy általi előadása, s e szokás maig fentartá magát népeletükben, gyakorolva az ugynevezett betlehem-járó fiuk által.

Ugy hiszem, ez hazánk minden vidékén divatozik, s különbség legfeljebb az elmondatni szokott szövegben létezik

Közelébb volt alkalmam végignézni az ily betlehem-járók játékát, s egyszersmind le is irtam szövegét, melyet itt egész terjedelmében érdekesnek tartok közleni, mint egy példányát a hagyományval vegyült népének.

A vers, mint látható, a latin költők által kedvelt pásztori versengések módja szerint folyik, s a szereplők latin nevei, mint Tytirus és Korydon, igen régi eredetűre hagy következtetni.

Szükségtelen tán megjegyeznem, hogy e betlehem-járás karácsony]táján divatozik, leginkább a katolikusoknál, s a fiuk rendszeren egy templomalaku papiros-alkotványt hordanak magukkal, melynek belsejében gyertyák és báránycok közt a kis Jézus alakja látható. Ez alkotványt leállítván az asztalra, a rendszeren négy tagból álló szereplő fiuk közül előlép az első, s bevezetésül ezt énekl:

„Én angyali követségben
Küldtettem el hozzátok,
Hogy szívetekben ti nekem
Szállást adnátok.
Többi pajtásaim is odakinn vannak,
Kérem ereszszék be, mert nagyon megfáznak.
Gloria in excelsis deo!“ (Diesőség a magasságban
az istennek!)

Most előlép a másik, és így szól:

„Szervusz Tytirus főtársam!
Az éjszaka álomban mit láttam!
Egy alkörmös medvére találtam.
Midőn rútul megijedtem,
Még az öreg pajtásomtól is elmaradtam.
De ha egyet fütyentek,
Bejön az öreg.“

Erre előlép a harmadik, szólván:

„Hopp isten jó estét, már én is itt vagyok!
Adjon az isten bort, buzát és palackot.
Eszteendőre kurta farku malaot.
Szeke remnek kerekít,
Poharamnak fenekít
Hogy ihassak egy kicsit. Vivát!“

A negyedik énekl:

„Pásztorok keljünk fel,
Hamar induljunk el.
Betlehem városába!
Rongyos istállócskába!
Meváltó született.
Siessünk,
Ne késsünk,
Ezen éjjel hogy még ott lehessünk.“

Erre mindnyájan együtt éneklnek:

„A pásztorok az ő nyájok mellett hogy voltak,
Igy szólottak ők egymásnak, hogy hírt hallottak:

Menjünk el Betlehemig,
Lássuk meg azt mindvégig,
Mi az angyal által jelentetik.
Glória in excelsis deo!“

Ezután előlép az egyik fiu és szól:

„Kelj fel öreg!
Ne aludjál,
Betlehembe velünk
Elinduljál.
Meglátod urunkat a Jézust,
Ki értünk született.
Kelj fel Korydon,
Nagyot ütök hátadon!“

Erre a másik:

„Ne lár máz, te bolygó,
Nem vagy talán toklyó.
Tudod, hogy az álom jó.
Ne lár máz hát pajtás, hogy aluszok,
Betlehembe hisz majd elindulok.
Felkelek, elmegyek, azt elligyjéd,
Kisednek egy sajtot el is viszek.
Nézd meg Jancsi a bundást,
Fogjál göndör báránycát,
Tarka kicsiny geduskát.
Te Jancsi, sipodat,
Én viszem furulyámat.
Hátamon van az iszákom,
Benne nagyon gyenge sajtom.
Én viszek mikulát,
Kezemben pikula;
Fujj neki egy nótát,
Vigasztald a Jézuskát.“

Előlép erre egy harmadik, és szól:

„Gyűjtsetek össze a pásztorokat,
Vigyünk Jézusnak ajándékokat.
Egy sajtot, egy bárányt,
Ilyen szegény pásztoroktól elég lesz,
Még talán az aranyból is többet tesz.“

Aztán egy másikhoz fordul, mondván:

„Eredj, öreg, Betlehembe!“

A másik, kérdezve:

„Debreceben?“

Az első: Ne Debreceben, Betlehembe!“

Vigyél ajándékot a Jézuskának.“

A második: „Zsuzsikának?“

Az első: „Ne Zsuzsikának, Jézuskának!“

Vesd rád a keresztet!“

A második: „Megegyem a perecet?“

Az első: „Vesd rád a keresztet! Az atyának,
szent léleknek nevében.“

A második: „Hát a /*fiu* hol maradt?“

Az első: „Odakinn tartja a zsákot kolbásznak.“

Ezzel vége a játéknak, s megjutalmaztatván a fiuk, egy szent éneket énekelve, eltávoznak.

Egy hét története.

(Május 16.)

(VK.) A múlt hetet a „versenyek hetének“ neveztük, a nélkül azonban, hogy megenlítettük volna a legnemesb versenyt, melynek eredménye szintén a múlt hét elején lett látható.

Képiróink versenyét értjük az állami pályázatra.

Az államnak ugyanis (vagy szabatosabban szólva: b. Eötvösnek) eszébe jutott, hogy valahára a festészetért is kellene tenni valamit. E célból Keleti Gusztávot (kinek a „Száműzött parkja“ című hangulatteljes festvényét sokan nézik most a kiállításban) már régebben kiküldé műtanulmányokra; azután Thán Mórral szénrajzokat készíttetett a múzeum lépesóházának falképeihez; végre pedig jutalmakat tűzött ki (egy százaranyas s két ötvenaranyas díjat) történelmi képvázlatokra.

Ezek a díjak nem valami nagyszerűek, s képiróink mégis megmutatták, hogy érdemesek volnának a jóval nagyobb mérvű pártolásra is. Heten álltak ki nyole vázlattal, s a hét közt van három, kiknek művét méltó lesz megaranyazni.

Például Madarász Viktor vázlatát, mely Bethlen Gábort ábrázolja tudósai körében, nagy könyvtár-esarnokban, szeretőnk mielőbb a Széchenyi-könyvtár falán látni. Ez a tárgy meglehetősen száraz ugyan, s nem nyújtott semmi tért arra, hogy az eset erős életet vagy indulatot fejezzon ki; de a kitűnő tehetségű képiró mégis oly érdekes csoportozatot tudott előállítani, hogy a néző hosszasan áll e tudományos szerekkel ellátott esarnok előtt, hol a nagylelkű fejedelem böles fiak körében oly jól érzi magát esatái után, mint a viharokból kikerülő tengerész a kikötőben.

Székely Bertalan festménye is (mert ő nemesak vázlatot állíta ki) igen érdekes, költői. V. Lászlót ábrázolja, a mint nagybátyja: Cillej Ulrik aláírta vele Hunyadi László haláliteletét. Egy kereveten ül az álnok tanácsos, mellette az ifju király, szemével egy bájos női alakon csüggve, mely igéző bayadere-ruhában táncol és mosolyog rá, míg háta mögött szintén szép nők csoportja áll. Sajátlag ez egy életkép, két történelmi személylyel, de hatása élénk, színezése meleg. Valami vörösés fény képezi az egész légkört, az igézet kitiüntetésére. Minden igen szép rajta, kivéve a táncoló hölgy arcát, melyen nincs meg eléggé az inger.

Benezur Gyula vázolata a legmeglepőbb. Ama két nevezetes képirónktól joggal várhatánk jeleset; de Benezurhoz, ki még tanítvány (noha a

Pilotyé Münchenben, a mi nagyon meg is látszik rajta), alig köthetünk ma még annyi reményt, mint a mennyit e vázlatával teljesite. „Szent István kereszteltesét“ festé, igen érdekes történelmi csoportozatot, kitűnő technikával. A főmozzanat oldalán esik: István király kereszteltesése az imádkozó szerzetesekkel s a karjait áldva emelő Asztrik püspökkel; más oldalon pedig az elátvány fölött elkeserült pogányokat látjuk: táltost, vitézeket, nőket. A középrésznek csak háttere van kitöltve: a menyeezet alatt ülő királyi párral. A vázlat így is szép, de nagy festvényen igen el fog darabolva lenni e két ellenetes csoport, s talán jobb is lett volna, ha a keresztelési főmozzanat a középre esik.

E képek láttára egy szörnyen elkoptatott hasonlat jutott eszünbe: a pálma, mely a nyomás alatt nő. Így nő a mi irodalmunk és művészetünk is. Mikor még a színeszet vándorbotlalt járt: támadtak egymásután a nagy tehetségek; mikor még alig volt olvasó: költő költő után lépett ki a térre; s most, midőn a színeszetnek biztos és jól segélyzet hajloka van, az irodalom pedig széles olvasókörrrel bír: nincs többé annyi új tehetség sem a színpadon, sem a szépirodalomban, mint van a képzőművészet terén, melyet pedig századrésnyire sem pártolnak, mint amazokat.

E pályázaton meglepett bennünket Thán Mór is, még pedig azzal, hogy távolról sem állított ki oly vázlatot, mint a minőt várhattunk kitűnő esetjétől. Tárgyat igen hálásat választott: „Kun László király átadja az elesett eseh Ottokár fiát foglyul Habsburgi Rudolfnak.“ Két diadalmas király, egy elesett lős fejedelem s egy elfogott királyfi: oly csoport, melyből az ihlet sokat aknázhat ki. De Thantól ezuttal elmaradt az ihlet, talán mert nagyon is sokszor akarja igénybe venni.

Külömben minden szeszélyes a világon: a művész költői esete csak úgy, mint a turf híres pari-pája. Néha kitesz magáért, máskor eserben hagyja emberét.

Megjárták a sport heves fogadói is, kik a Captain Blue „Advocate“-jára, mint bizonyosra fogadtak az utósó versenynapon. E három éves pari-pa hatszor vagy hétszer győzött már az idén, körülbelül annyiszor, a hányiszor futott. Ő vitte el az első nap ezer aranyas állandíját is. Ki ne hitte volna hát, hogy az utósó nagy díj is az övé leendő: az állandíj 600 aranya? De ezuttal elsőből utolsó lett. Leverte a gr. Széchenyi Kálmán „Cadet“-je, sőt az Atzél Péter „All-my-Eye“-a is megelőzte.

A versenyek jól folytak le: nem volt sem eső, sem áldozat. Rigó István mezei gazda is, ki az első nap lováról leesett s holtan hirlék, föl foggyógyulni. A felhők, melyek eddig rendszeren kéllelhetlen ellenségei voltak a Rákos versenyeknek, az idén kibékültek, s nem hogy megrontották volna a mulatságot, sőt függőnyt csináltak magukból a napsugarak heve ellen. „Magas“ vendégek is voltak két izben: másodnap a belga királyné, ki Alesutról bejövén, legelőször is atyja, József nádor sírboltjába ment imádkozni; harmadnap pedig a nápolyi ex-király, ki polgári ruhában pár napot tölte a fővárosban, s megnézte az akadémiái palotát, a güdöllői kastélyt, stb., s az „Angol királynő“ vendégkönyvébe ugy volt beírva, mint Ronziglione herceg. A turfon mindjárt megismerte Türr tábornokot, ki tíz év előtt épp egyik főtényezője volt annak, hogy a király ma már csak ex-király. Beszélni ugyan nem beszéltek együtt hanem a király beszélt róla. Azt mondá gr. Andrásynak: „Derék, vitéz katoná.“ Vitézségét Türr eléggé be is bizonyítá, midőn Nápoly városát elfoglalta tőle, derékvoltát pedig azzal, hogy elfogott katonáival igen emberségesen bánt.

E magas vendégek nincsenek többé Pesten. A belga királyné Pozsonyba ment, ama honvédszászló fölszentelésére, melynek ő a keresztanyja; a nápolyi király pedig a Dunán utazott le Konstantinápoly felé. S elmegy szerteszét az arisztokrácia is, ki faluba, ki fürdőbe, ki külföldi utra, s ma már a Kugler cukrászata és a Salvi olasz operája soványabb estéket látnak. Csak azok maradtak itt, kiket a képviselőház tart Pesten, és a kik még kötelességnek tartják (vajmi kevesen!) a „frendi“-ház ülésin is megjelenni, melyet ugyan közelébb maga Deák Ferenc már nevében is anachronismusként nyilvánít. Többnyire a mágnásságot öregebbjei járnak ez ülésekbe, a fiatalabbak (ha csak nem képviselők) ugyan keveset törődnek az egész törvényhozással. Némelyik még a törvénynyel sem. Ime, egy fiatal gróf (ifj. Károlyi István) a verseny első napján lovagostorával üt meg egy konstáblert, mert az — kötelessége szerint — meg-

fogja lovait, mivel a szabály ellenére sebesen hajtott és kitért a sorrendből. A fiatal grófot ugyan — ki egy nyilatkozatában tagadja e vád valóságát, mivel — ugy mond — őt támadta meg fegyverrel a konstáblér, s ő csak védte magát a fölvillanó fegyver ellenében — a kapitányság megbírságotla s a bántalmazás miatt fenyítő eljárást is indítanak ellene; de valószínű, hogy a törvénytészek csak oly kiméletes lesz iránta, mint a sajtó: kurtán siklik át az egész kellemetlenségen. Miért? Mert gróf. De épp azért, mert gróf: nagyobb megrovás alá eshetik. E gazdag és eszes fiatal úr bizonyára járt már Angliában is, s jól tudja, hogy ha ott egy gentleman megütne hivatalos eljárásában egy konstáblert: rögtön az egész sajtó és minden klubb pálcát törne fölötte. S ha ezt tudja: miért nem alkalmazza? Az angol gentlemant nem fehér zubbonya vagy pofaszakála teszi, hanem viselete és komoly méltósága. Bizony jó volna, ha a mi englishman-jeink is nem annyira külsejükben, mint inkább benső lényegükben lennének angolosak.

Az elmúlt lövészny mindenek többet használt, mint a nemzeti színháznak, a hová járnai májusban már nem tartozik a „bon ton“-hoz. Különbén nem is birt mostanában valami nagy vonzerővel. Legfőlebb *Egressy Árpád* (a Gábor fia) fellépését említhetjük meg, ki férfias alak, tud szavalni, s ha nyelvében és mozgásában több nyugalom lesz: igen derék színész válhatik belőle; és meg azt, hogy a színház is készül a Batthyány-gyászünnepre (Liszt gyászindulójával és képlettel) s Beethoven százados ünnepére, melyet azonban csak a téli idény elején fogunk élvezni.

Addig azok a zöld lombok, melyeknek csak pár hete örvendünk, sárgán fognak lehullani. Addig a jobb élet nem itt benn lesz a falak közt, hanem az újpesti szigeten, hol közelébb a gazdasszonyok nagy népünnepe volt, a császárfürdő fái alatt, a kertekben, császárfürdőben, a most sok majálást látó zugligetben és az állatkerti táncestélyekben, hová „házi ruhákban“ hívogatják a hölgyeket, kiknek egy pesti része különben ma már otthon is talpig selyemben és csipkében ül.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

* (A mormonokról) több izben volt szó lapunkban. Érdekelni fogja tehát olvasóinkat, hogy az Utahában egyre szaporodó mormonok ellen az Egyesült-Államok képviselőháza 94 szóval 32 ellenében egy törvényjavaslatot fogadott el, mely a többnéjuságra a polgárjog elvesztését, pénz- és

fogságbüntetést mond ki. Azonban az a határozat, hogy az elnök felhatalmaztatik Utahába csapatokat küldeni és 40,000 önkénytest választani ki, hogy a törvényt, szükség esetén erővel végrehajtsák, nem fogadtatott el. A törvényjavaslatot a szenátushoz terjeszték fel.

ndvari szobát kaphatott. Nevét így írta a vendégkönyvbe: „Ronziglione Franc. Prince,“ kísérője pedig: „Saint Antoin S. Prince.“ Az ex-király megnézte a dunapart szebb épületeit, és az Eszterházy-képtárat. Egészen fekete polgári ruhát hord. Mondják, hogy a lövésnyen kérdezte gr. Andrássytól: „Nem Türr thnok sétál ott?“ „Igen is, ő felség.“ „Igen jó színben van!“ (Türr, köztudomás szerint, e király elűzése után épp Nápoly városa kormányzója volt.) Türr később tréfásan kérde egy kegyelmes urtól: „Vajjon ne mutatassam-e mert magam a királynak?“ Ez persze csak szó volt, mert különben a tábornok mindig gyönög távolságban maradt, nehogy szomorú emlékeket idézzon fel a trónvesztett vendégnél. Pénteken reggel az ex-király Gödöllőre rándult ki gróf Andrássy Gyulával. Pestről az alvídőkre utazott, s az a hír, hogy Magyarországon akar birtokot vásárolni és itt fog lakni állandón.

* (Ligeti Antal *jeles tájfestőnk*) már elkészítette azt a négy nagy tájképet, melyek az akadémia ülés-termédtől fogják díszíteni; kettőt: „Ricsó-Váralját“ s „Trencsénvárat“ Kubinyi Ferenc rendelt meg, a másik kettőt pedig, a „Balatont“ Szigliget várával és „Szepesváralját“ a Kárpátok nagy látképeivel, a kormány. Igen kitűnő nagy tájképek ezek, méltó díszei az akadémia termének. Ligeti jelenleg Markó Krisztus keresztelgetését másolja, sokkal nagyobb arányban az eredetinel, egy egrü műbarát, Végh József ügyvéd számára, ki magának külön termet készíttetett a végett, hogy abba jeles képeket gyűjtjön, részint eredetieket, részint sikerült másolatokat.

* (A t. akadémia *nagygyűlése*), illetőleg igazgatósági és ünnepélyes közlése a következőkben. Este osztály-értekezlet. 22. Az osztály-értekezletet folytatása. 23. A II. osztály rendes ülése. 24. Nagygyűlés, első nap. 25. Nagygyűlés második nap. 27. Igazgató-tanács ülése. 28. Közülés.

* (Magyarokat érdeklő francia könyv.) Párisban most jelent meg egy röpirat, mely a magyarországi, és különösen az erdélyi románok jelen állapotával foglalkozik; címe: „La Transylvanie ou l'union forcée des Roumains avec la Hongrie;“ írója bizonyos Perierziano Buzeu. Tartalma teljesen alaptalan dolgokból s rágalmakból áll. Szerzője előadja: miként vannak elnyomva s üldöztetve a románok, s többi közt ezt állítja: „A magyarok az oláhok iránt oly intolerantiával viseltetnek, minő Franciaországban uralkodott a „dragonade“ idejében, Spanyolhonban pedig II. Fülöp alatt.“ Annyi panasz és jankiáltással van telve e mű, hogy mindenki belátja, miszerint M. Perierziano egyedüli célja a magyarok gyalázása.

* (Batthyányi temetéséről.) Pest város meghívása folytán, a legtöbb megye és város küldöttségeket küld Pestre, de ezek elhelyezéséről senki nem gondoskodik, pedig hihető, hogy a temetés napjaira vendégloknkban, melyek különben is a fővárosi forgalomhoz képest felette szűkek, minden szoba le lesz foglalva, magán-ismerősöknel pedig csak a legkivételesen esetekben jut egy-egy vendégnek helye. De nem is tekintve ezt, ha Pest

városa küldöttségeket hív, elhelyezésükről is kell gondoskodnia.

* (A „Budapesti Szemle“) hír szerint, újra meg fogja kezdeni pályáját, mert azon orsz. képviselők közt, kik szeretik a magvasb irodalmi termékekét, tervben van a „Budapesti Szemle“ föllevevitésére hatni. Szerkesztőnek Gyulait akarják felkérni.

* (A nemzeti színházról két ünnepélyre) készülnek. A Batthyány-gyászünnep előestéjén a zenekar Liszt Ferenc hősi gyászindulóját fogja játszani, s aztán drámai előadás lesz. A gyászmenetben a színházi személyzet testületileg vesz részt, fekete lobogóval, s az nap a színház zárva lesz. A zenekar és opera tagjai a requiemben is közreműködnek. A másik ünnepély Beethoven százados ünnepe leend a téli évszak elején. Ennek tervezésére az igazgatóság öttagu bizottságot nevezett ki: Erkel, Mosonyi, Ábrányi K., Böhm Gusztáv és Vadnay Károly urakból. Ez ünnep három napig fog tartani. Egyik este Goethe „Egmont“-ját készülnék előadni Beethoven zenéjével, másik este a „Fidelio“-t, melynek címszerzőjére elsőrangú drámai dalművésznőt hívnak meg, ha ugyan addig a színháznak is nem lesz ily rendes tagja; rendeznek nagy hangversenyt, melyre világhírű magyar művészek (Liszt, Joachim, Reményi stb.) közreműködését igyekeznek megnyerni, s végül ünnepi lakomát is rendeznek.

* (A levelek miniszterium) Magyarország és Erdély összes törvényhatóságait felhívta, hogy arról, miként állanak a különböző gazdasági őszi és tavaszi vetemények, a szőlő- és gyümölcsfaültetvényekben tett e kárt s mily mérvben a szigorú tél; s egyáltalában minő kihatások vannak ez idő szerint a folyó évi termésre? jelentést tegyenek. Az első jelentés felterjesztése után 14 nap múlva a jelentés ismétlendő lesz.

* (Katonák és honvédek temetése.) A közös hadseregben, ha a közlegény meghal és hátrahagyott vagyona vagy társainak adakozása nem fedezi a temetési költségeket: minden szertartás nélkül temetetik el. A magyar honvédelmi miniszterium ennek ellenében elrendelte, hogy minden, a tetleges szolgálat ideje alatt elhalt honvéd, ha szegény is, egyszerű, de tisztességes szertartás mellett temetessék el. A temetés költségeit a kincstár viseli.

* (A Margit-szigeten furt második artézi kút) eddig már 60 öl mélységű, de még meleg vizre nem akadtak. A készen levő artézi forrás, mely előbb naponként 100,000 akó vizet adott, most 40,000 akóra apadt, mivel az érc- és kénlerakodások a csövet nagyon megszükkítették. Ennekövéga e csöveket ismét ki fogják tisztítani, hogy a fűrdőház, mely már annyira haladt, hogy 6—7 hét múlva átadhatják a közönségnek, kellőleg el legyen látva.

* (Batthyány Lajos emlékszozára) a „Pesti Napló“ szerkesztőségénél eddig mintegy 9000 frt gyűlt össze.

* (Az „új-épület“ nevű kaszánya) elbontása ügyében alakult bizottságra bízta azon telek keresését, melylyel a kormányt kárpótolni fogják. Az „új-épület“ 21,805 négyszögölnyi telken áll, de

hiszik, hogy 10,000 ölnyi elegendő lesz az új lakatanyák építésére.

* (A Kápolnay P. István által szerkesztett) „Katonai Közlöny” — melynek megjelenése ideiglenesen, kiadói nehézségek miatt félbeszakítottatott — folyó évi június 1-től kezdve ismét megjelen.

* (Kisfaludy Sándor sírszobráról) május 31-ikén leplezik le ünnepélyesen a símegei sírkertben.

* (Halálhíradás.) Náray Antal e napokban hunyt el az egyetemi kórházban, 75 éves korában. Már a harmincas évekből sikerülten lefordította (eredetiből) Shakespeare „Romeo és Juliá”-ját, melyet az akadémia 1842-ben adott ki. 1830-ban „Máré vára” című kétkötetes regényt írt. Tavaly Dickens „Nikleby”-jét fordította le, mely azonban még kézirat.

* (A bécsi világi kiállítás ügyében) koronként fel-felmerülnek hírek, melyek mutatják, hogy a terv még mindig nincs egészen elejtve. A legújabb hír szerint a lajtántuli kormány most maga akarja kezébe venni a dolgot, s míg a volt miniszteriumban Brestl határozottan ellenzette az efféle „luxus”-t, a mostani miniszterium 1873-ik évre mindenesetre létesíteni akarja a világi kiállítást. Az előkészületek megtételére az eddigi szétforgácsolt örök helyett egy központi közeg alakították.

* (Hír szerint:) előkelő irak kegyelmi kérvényt nyújtottak be a méregkeverő Ebergényi kisasszonyért, de ő felsége elutasította.

* (A magyar ruha) sok bajt okoz a zálogintézeteknek. A pesti népbank közgyűléséből tudjuk, hogy az intézet zálogostálya sokat veszített az által, mert magyar ruhákat fogadott el zálogba, melyek aztán, miután a divat időközben megváltozott, nyakán maradtak s melyeket nem lehetett elárulítani. Most a pesti kir. zálogintézet van hasonló helyzetben. Az intézet becselői, kikre e tekintetben a felelősség hárul s kiket kárpótlásra akarnak kényszeríteni, fel is folyamodtak a kereskedelmi miniszterhez. A helyi könyvnyomtatási lap azt írja, hogy a miniszter, miután ily zálogok elfogadása nem volt betiltva, a becselőkre nézve kedvezően döntött el a kérdésről.

* (Tompa Mihály jeles „Egyházi beszédeinek”) első kötete most már második kiadásban jelent meg, a mű tartalmához méltó díszes kiállításban Fraenkel B. miskolci kiadó könyvkereskedésében. Nemesak a lelkészeknek, hanem minden buzgó protestáns családnak ajánlhatjuk e könyvet. Különben maga a Tompa neve legjobb ajánlat. Az első kötetben 24 hitbeszéd van, költői kezes nyelven. A 215 lapra terjedő kötet ára 1 frt 64 kr.

* (Gyermekrablásról) irnak Kalocsáról. E hó 3-án három koldus elrabolt egy hét éves leánykát, ki az országúton játszott. Az emberek azt hiszik, hogy megcsónkítani akarták, mire már elég példa volt, midőn azonban az őket üldözőbe vett pandurok Keeskeméthez közel utólérték, a gyermek még ép, csak fáradt és ches volt. Visszadták szülőinek, a koldusok pedig törvénytörésük elé kerültek.

* (A népszámlálás szerint) Szegeden 48,000 ember nem tud olvasni. Az összes lakosság száma 70,179.

* (Julikors:ky Kázmér szobra.) A Nagy-Váradon elvázott lengyel hős szobrát Bécsben készítik. A szobor mintáját Szeredniczky Ferdinánd altiszti rajzolta. A rajz magas püdesztálón obeliszket ábrázol, melynek tetején a lengyel fehér sas kiterjesztett szárnyakkal egy borostyán-koszorút tart körmei lónd.

— (A londoni földalatti vasút) egyik épülőfélben levő alagutja a múlt héten összeomlott és 13 embert temetett romjai alá; a gyors segély folytán azonban csakhamar kiásták mind. Egyik már halott volt, más négy súlyosan megsérült, a többi jelentéktelen sérüléssel menekült.

* (A debreceni színház-épületben) e hó 8-án nagy szerencsétlenségnek vették elejét; ugyanis egy gázcső, nem tudni ki által nyitva hagyván, a gáz özönrel tödült ki, s csak egy szikra kellett volna, hogy az egész lélegezőpülön; szerencsére azonban senki sem ment másnap lámpával vagy gyertyával a színház helyiségébe, s így a veszély elkerült.

* (Az öngyilkosok statisztikája Franciaországban) az utolsó összeszámlálás szerint a következő adatokat tünteti elő: a múlt év folytán 4,008 férfi és 1003 nő-követett el élete ellen merényletet. Ezek közül 960 férfi és 407 nő vízbe ugrott, 1972 férfi és 335 nő fölakasztotta magát, 237 férfi és 3 nő pisztolyal, 251 férfi és 2 nő puskával vetett véget életének, 192 férfi és 113 nő széngözzel ölte meg magát, 74 férfi és 44 nő mérget ivott, 99 férfi és 55 nő pedig magasabb helyről ugrott le, s ekképpen lett öngyilkossá. Harmincegyen a vasuti sínen keresték halálukat, s egy éhséggel végezte ki magát. Az öngyilkosságok legnagyobb részét majszámosok gyűjtették el.

* (A franciaországi népszavazás) eredménye nyolcadfél millió „Igen” és másfél millió „Nem.” A katonaság közül számosan szavaztak „nem” mel. Algírban az összes eredmény: 41,213 „igen,” 19,484 „nem;” ebből esik az algíri hadseregbe 30,165 „igen” és 6029 „nem.” Párisban volt 139,557 „igen” 183,688 „nem;” és távol maradt 90 ezer. 1852-ben csak 42,797 nem vett részt a szavazásban. S ha ez arányban maradt volna, akkor (a 100 ezernyi népesség-szaporodást is tekintetbe véve) e szám csak 56,000 kellett volna, hogy legyen az Eugene kaszármájában 1101 „nem” volt 1652 „igen” ellenében, Tóry erősségben: 476 „nem” 506 „igen”-re. A nagyobb városokban a „nem” mindenütt győzött és ezekhez csatlakozott Marseille is, melyben 31,000 „nem”-re 14,000 „igen” esett.

* (Előkelő társaság.) A louisianai fogházban ez idő szerint egy Clary Henrik, két Kolumbusz Kristóf s tíz Washington György ül. E híres egyéniségek mind színesek, s az „enyém és tied” fogalmának összecserélése következtében jutottak lakat és zár alá.